

Significats incòmodes

M. Carme Rafecas escriu sobre la novel·la 'Lectura fácil' (Anagrama, 2018), que alterna la veu de quatre dones «des d'una pell cansada de ser menystinguda i silenciada» | «Lectura fácil no és només una reivindicació de la Lectura Fácil, sinó una crítica a la globalitat de les relacions de poder que penetren tots els àmbits de la vida i tots els sectors vulnerables, escrita amb una tècnica rica, original i divertida»

El llibre de Cristina Morales, 'Lectura fácil' a la llibreria cooperativa La ciutat invisible, a Sants, Barcelona | Irene Jaume

La Nati té una discapacitat intel·lectual causada per un accident laboral que va tenir a la universitat mentre feia un doctorat. Comparteix un pis tutelat a Barcelona amb la seva germana Patri i dues cosines, la Marga i l'Àngels. Els capítols de *Lectura fácil* (Anagrama 2018), de Cristina Morales, Premio Herralde de Novela i Premio Nacional de Narrativa, alternen la veu d'aquestes quatre dones des d'una pell cansada de ser menystinguda i silenciada.

La Marga follarà amb tot el que es mou per satisfer les seves necessitats; la Patri respondrà les preguntes del tribunal que valora l'esterilització de la Marga; l'Àngels reivindicarà la Lectura Fácil com a mètode de comunicació inclusiva entre humans. I la Nati, acompanyada del seu «síndrome de les comportes», que li fa analitzar-ho tot críticament sense oblidar-se cap detall, fiscalitzarà totes

les vivències imposades, començant per la seva insuficient pensió d'invalidesa.

Pensión significa que te dan dinero todos los meses pero para dártelo tienes que abrirte una cuenta en el banco. Cuenta en el banco significa que el gobierno le da el dinero al banco y después el banco te lo da a ti.

Mentre ajuda la seva cosina Marga a ocupar un habitatge i sortir del pis tutelat, la Nati participa en una assemblea d'ocupes de Barcelona, però serà molt dura quan percebi algun comentari amb rerefons autoritari. La protagonista fa una reflexió sobre el domini en les relacions que va més enllà de tot: més enllà d'una assemblea llibertària amb voluntat de conquerir el dret a l'habitatge, més enllà d'un independentista amb voluntat de combatre el feixisme i més enllà d'una educadora social, o *moni-poli*, o *psicosargento*, amb voluntat de contribuir a fer del món un lloc on conviure o simplement de treballar per sobreviure.

Reflexionar significa pensar mucho.

Per la Nati tot és una representació més del sistema capitalista, un domini més a través del discurs o del gest. Ella no deixarà passar ni un sol gest que marqui, intencionadament o no, desigualtats. És una veu enfadada, sense filtres, que qüestiona un sistema pensat per controlar les diferents intel·ligències i no per dignificar-les ni respectar-les, perquè el tipus d'intel·ligència encara condiona la manera de viure en el capitalisme. I si parlem de «maneres de viure» significa, en el fons, que poden agradar o no al poder.

Se dicen anarquistas y andan legislando sobre los coños! Amb aquesta frase la Nati resumeix la seva crítica a un feminisme que crea noves normes, noves construccions sobre què se suposa que ha de fer una dona alliberada i com se suposa que ha de comportar-se sentimentalment i sexual. Ella vol ser del tot coherent, és una rebel i no deixarà passar ni un detall que la sotmeti a res.

Rebeldía es cuando no estás de acuerdo con una norma y te la saltas. Si no conoces la norma y te la saltas igual no es rebeldía, solo es ignorancia. Ignorancia es no saber algo.

La seva germana Patri ha de declarar al jutjat que valora l'esterilització de la Marga, i a la Marga la vol esterilitzar la Generalitat de Catalunya a causa de la seva discapacitat i la seva promiscuïtat. I per últim hi ha la cosina Àngels, *la menos discapacitada de todas*, que està escrivint una novel·la autobiogràfica per Whatsapp, i ho fa curosament amb la tècnica de la Lectura Fàcil. Què és la Lectura Fàcil? La lectura d'un text sense complexitat lèxica, ni metàfores ni abstraccions, amb frases breus i exposició constant de significats per si de cas el lector desconeix alguna paraula. I això és el que Cristina Morales vol que ens plantegem: Si la Lectura Fàcil és la que pot llegir tothom, per què no es normalitza?

Si una persona tan lista como una jueza no sabe lo que es la Lectura Fácil, es porque hay que regenerar la Lectura Fácil. (...) La Lectura Fácil debe llegar a la población en general, a la mayoría de la población y a toda la ciudadanía. La ciudadanía es todo el mundo.

Hi ha una polifonia de quatre veus innocents i fresques que expliquen fins i tot el que no cal explicar, com si el lector no sabés res, i així és com l'autora construeix unes personalitats autèntiques i ens atrapa. Són personatges cansats de sentir-se objectes d'estudi del mercat educacional i farmacològic i que se'n riu, tenen més clara que ningú la perversió del sistema.

Exceso es demasiado. Tecnicismos es palabras muy difíciles que solo entiende muy poca gente que las ha estudiado. Sintaxis no tiene nada que ver con los taxis, son las frases. Compleja es difícil. (...) La señora jueza dice que no se va a escribir «en lectura fácil» y la declarante dice que entonces no va a declarar y que adiós.

A la primera meitat del llibre i fins encara una mica més, no és la trama el més important.

Sabem que un jutjat vol esterilitzar la Marga, sabem que la Nati la vol ajudar a ocupar un habitatge on amagar-se, però per sort no és això el que ens fa seguir llegint. Ens fixem en la Nati, que és una noia explosiva i un personatge absorbent. Ens preocupem pels flashbacks, amb què ens distraiem encadenant els fets. Ens sentim interpel·lats amb la crítica als discursos i gestos de tots els qui correm per aquesta societat. El contingut polític desborda en una trama ordenada i completa i en uns personatges ben definits.

La ligadura de trompas os la tendrían que hacer a las paridoras del sistema como tú, que os dejáis fecundar por la estirpe de violadores y de firmantes de la variante del contrato de compraventa que es el contrato de «sexo-amor» que vosotras, sus hembras, con tal de no perder vuestros «machos privilegios», también firmáis.

Potser hi ha un excés d'ideologia explícita amb els debats freqüents i l'ús, en alguns moments, de paraules poc literàries. Segur que un lector polititzat digerirà molt millor les pàgines que un altre. En funció de la normalitat en què estiguem immersos interpretarem unes coses o unes altres, però és evident el que fa l'autora: criticar la normalitat generalitzada amb què menystenim, com a individus i com a societat, les persones que tenen l'etiqueta de discapacitades intel·lectuals, d'incapacitades o de poc normals. I, justament, entendre la idea de normalitat com un mecanisme més de control.

Incapacitado es un discapacitado que no puede hacer nada sin el permiso de su tutor legal, y su tutor legal es como su padre. La Generalitat de Catalunya es el gobierno de Catalunya. Lo que es el gobierno ya lo expliqué en el capítulo 1. Lo podéis repasar si no os acordáis.

Llegir aquest llibre és una experiència literària diversa que et sacseja per tot arreu. T'interpel·la el contingut, t'arrossega l'estètica, et refresca el relat. *Lectura fácil* no és només una reivindicació de la Lectura Fácil, sinó una crítica a la globalitat de les relacions de poder que penetren tots els àmbits de la vida i tots els sectors vulnerables, escrita amb una tècnica rica, original i divertida. Una crítica als significats de les coses i alhora la reivindicació d'uns altres significats. El paisatge és urbà, gris, brut i caòtic. La innocència que es desprèn dels capítols escrits amb la veu de la Nati, la Marga, la Patri i l'Àngels no tindrà res d'innocent, ens perforarà d'una banda a l'altra i estamparà un interrogant en la noció de les coses.

Publicarlo significa que esté en las librerías y venderlo para que otros lo lean. Entonces yo sería una escritora y vosotros mis lectores. Es muy fuerte. Es lo más fuerte que me ha pasado en la prostituta vida.